

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Het Hogeland
Postbus 26
99800 AA UITHUIZEN

Datum
23 juni 2022

Ons kenmerk
2021-SH-300050.701

Onderwerp
Accountantsverslag 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2021. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2021, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2021 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Het Hogeland.

Wij bespreken deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 4 juli 2022 met uw auditcommissie besproken. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole

Wij bedanken de medewerkers van de gemeente voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,

Astrium Overheidsaccountants B.V.

The background of the entire page is a photograph of a coastal landscape. In the foreground, there is a green field with some white flowers. In the middle ground, several large, white, three-bladed wind turbines are visible, standing on a grassy dune. A small, traditional Dutch windmill is also visible among the turbines. The sky is filled with white and grey clouds.

Accountantsverslag

Gemeente Het Hogeland – Boekjaar 2021

1. Inleiding

In het kader van de door de raad aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2021 van de gemeente Het Hogeland brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij onlangs hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Het Hogeland.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2021 van de gemeente Het Hogeland en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. De bevindingen in dit verslag zijn daarom beperkt tot de punten die voortvloeien uit de controle van de jaarrekening.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 4 juli 2022 besproken met uw auditcommissie.

Het accountantsverslag is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 4	Grondexploitatie
Hoofdstuk 5	Voorzieningen
Hoofdstuk 6	Sociaal domein
Hoofdstuk 7	Interne beheersing en automatisering
Hoofdstuk 8	Rechtmatigheid
Hoofdstuk 9	Overige bevindingen (jaarrekeningcontrole 2021)

Bijlagen:

A.	Niet-gecorrigeerde controleverschillen
B.	SiSa - Fouten en onzekerheden 2021
C.	Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

2. Kernpunten van de controle

2. Kernpunten van de controle

2.1 Controle-verklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2021 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente. De interimcontrole is afgesloten met een separate managementletter voor het college die op 18 november 2021 is besproken met uw auditcommissie.</p> <p>De controle in het voorjaar 2022 is gericht op het uitbrengen van een oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2021 van de gemeente Het Hogeland. Wij hebben op 23 juni 2022 een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening voor zowel de getrouwheid als rechtmatigheid.</p>
2.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2021 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
2.3 Grondslagen	<p>De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de juistheid van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2021 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen uit het BBV.</p>
2.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente Het Hogeland en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. ▪ Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Het Hogeland, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. <p>Bijlage C bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.</p>
2.5 Schattingen	<p>Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.</p>

2.6 Goedkeurings- en rapporterings-tolerantie	De materialiteit die wij hebben gehanteerd bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2021 bedraagt € 1.891.000 (2020: € 1.979.000). Deze materialiteit vloeit voort uit de wettelijk voorgeschreven (minimum)vereisten, zoals opgenomen in het Bado en het door de gemeenteraad op 15 december 2021 vastgestelde controleprotocol.		
	Goedkeuringstoleranties		
	Fouten	1% van de totale lasten	€ 1.891.000 (2020: € 1.979.000)
	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 5.673.000 (2020: € 5.937.000)
	Rapporteringstoleranties		
	Fouten	5% van de goedkeuringstolerantie	groter dan € 94.550
	Onzekerheden		groter dan € 94.550
	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Getrouwheid	Rechtmatigheid
	Fouten	€ 0	€ 1.486.682
	Onzekerheden	€ 429.399	€ 429.399
	De totale omvang van de fouten en de onzekerheden is lager dan de tolerantiegrenzen en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.		
2.7 Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 12,4 miljoen voordelig versus een begroot resultaat (na begrotingswijzigingen) van € 0,8 miljoen voordelig. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstand)vermogen. In de jaarrekening (onderdeel Toelichting Lasten en Baten vanaf pagina 237 in de jaarrekening) heeft het College de belangrijkste afwijkingen tussen de gerealiseerde baten en lasten en de begrote baten en lasten toegelicht.		
2.8 Grondexploitaties	De gemeente Het Hogeland heeft de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2021 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost gronden in exploitatie per eind 2021 in de balans van de gemeente Het Hogeland bedraagt € -2.069.000. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de boekwaarden van de grondexploitaties over de afgelopen jaren weergegeven:		

	Bouwgronden in exploitatie	2019	2020	2021
	Woningbouw	5.522	2.815	1.394
	Bedrijventerreinen	748	868	311
	Gecombineerde projecten	2.743	3.002	993
	Voorziening dekking verliessaldi	(6.686)	(6.744)	(4.767)
	Totaal	2.327	(58)	(2.069)
	<p>Ten opzichte van 2020 is de boekwaarde van de post voorraden met € 2 miljoen afgenomen. De mutatie van de voorraad kan met name worden verklaard door investeringen (€ 1 miljoen) en grondverkopen (€ 3,3 miljoen). Het aantrekken van de markt is daarmee zowel ten aanzien van de woningbouw als de bedrijventerreinen merkbaar in de gemeente Het Hogeland. Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.</p> <p>Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitaties.</p>			
2.9 Voorzieningen	<p>Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Het Hogeland toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden.</p> <p>Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen.</p>			
2.10 Sociaal Domein	<p><u>Zorg in natura</u></p> <p>De gemeente steunt voor de uitvoering van de Jeugdwet in belangrijke mate op de verantwoording vanuit de RIGG. Wij hebben in een collegiaal overleg met de accountant van de RIGG de uitkomsten en uitvoering van hun controle besproken, alsmede de bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen. Wij hebben inzage gehad in hun controledossier en hebben vastgesteld dat wij kunnen steunen op de goedkeurende verklaring die is verstrekt. De gerapporteerde onzekerheid van € 429.399 met betrekking tot de prestatielevering hebben wij meegewogen in ons oordeel bij de jaarrekening van Het Hogeland. Het op basis van de verantwoording van de RIGG nog te betalen bedrag over 2021 is in de jaarrekening verwerkt.</p>			

	<p>Voor de zorgaanbieders in de Wmo is geen sprake van onzekerheden.</p> <p><u>Persoonsgebonden budgetten (PGB)</u></p> <p>Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De SVB heeft de maximale fout/onzeerheid aangegeven voor de gemeente Het Hogeland. De maximale fout/onzeerheid bedraagt € 231.400 (€ 208.900 Wmo en € 22.500 Jeugd). Deze onzeerheid is ontstaan door leemten in de bedrijfsvoering van de SVB.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de gemeente, middels schriftelijke bevestigingen, voldoende werkzaamheden heeft verricht om de prestatielevering zelfstandig vast te stellen en deze onzeerheid tot nihil terug te brengen. Wij nemen dan ook geen onzeerheid mee in onze foutevaluatie ten aanzien van PGB budgetten.</p>
<p>2.11 EU-aanbestedingen</p>	<p>In de jaarrekeningcontrole hebben we conform het normenkader ook werkzaamheden uitgevoerd voor Europese Aanbestedingsplicht. Voor het boekjaar 2021 is op basis van een door de organisatie uitgevoerde analyse geconstateerd dat een bedrag aan inkopen van in totaal € 1.486.682 ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Wij onderschrijven de conclusies van de door de organisatie uitgevoerde analyse. De aard van de niet conform de richtlijnen aanbestede contracten ligt in lijn met voorgaande jaren. Wij merken hierbij op dat het college in 2022 inmiddels een EU-aanbestedingstraject heeft afgerond én enkele EU-aanbestedingstrajecten is gestart om een aanzienlijk deel van de onrechtmatige contracten te herstellen.</p> <p>In onze foutevaluatie (bijlage A) hebben wij daarom een onrechtmatigheid opgenomen voor een bedrag van € 1.486.682.</p>

3. Analyse vermogen en resultaat

3. Analyse vermogen en resultaat

3.1 Eigen vermogen	<p>Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Resultaat 2021</th><th>(x € 1.000)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>De totale baten van uw gemeente over 2021 bedragen:</td><td>€ 186.496</td></tr> <tr> <td>De totale lasten van uw gemeente over 2021 bedragen:</td><td>€ 176.681</td></tr> <tr> <td>Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):</td><td>(+) € 9.815</td></tr> <tr> <td>Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:</td><td>€ 12.431</td></tr> <tr> <td>Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Deze gelden zijn onttrokken uit de reserve:</td><td>€ 15.024</td></tr> <tr> <td>Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan de reserves:</td><td>(+) € 2.592</td></tr> <tr> <td>Gerealiseerd resultaat 2021 na reservemutaties</td><td>€ 12.407</td></tr> </tbody> </table>	Resultaat 2021	(x € 1.000)	De totale baten van uw gemeente over 2021 bedragen:	€ 186.496	De totale lasten van uw gemeente over 2021 bedragen:	€ 176.681	Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	(+) € 9.815	Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	€ 12.431	Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Deze gelden zijn onttrokken uit de reserve:	€ 15.024	Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan de reserves:	(+) € 2.592	Gerealiseerd resultaat 2021 na reservemutaties	€ 12.407
Resultaat 2021	(x € 1.000)																
De totale baten van uw gemeente over 2021 bedragen:	€ 186.496																
De totale lasten van uw gemeente over 2021 bedragen:	€ 176.681																
Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	(+) € 9.815																
Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	€ 12.431																
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Deze gelden zijn onttrokken uit de reserve:	€ 15.024																
Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan de reserves:	(+) € 2.592																
Gerealiseerd resultaat 2021 na reservemutaties	€ 12.407																
3.2 Financiële positie	<p>Inclusief het onverdeelde resultaat 2021 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2021 € 50,2 miljoen. Ten opzichte van het jaar 2020 is sprake van een toename van € 10 miljoen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een positief resultaat (voor reservemutaties) over het verslagjaar 2021.</p> <p>De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2021 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 23% (2020: 14%). Hoewel de minimale norm van 20% van de VNG en de Provincie Groningen wordt gehaald, wordt pas bij een solvabiliteit van 50% gesproken van een 'voldoende'. Op basis van de solvabiliteit kan derhalve worden geconcludeerd dat de gemeente, ondanks de verbetering van de financiële positie in 2021, kwetsbaar blijft om financiële tegenvallers met eigen middelen op te kunnen vangen.</p>																

	<p>De netto schuldquote bedraagt 39% (2020: 78%). Deze ratio geeft aan in hoeverre de schulden zich verhouden tot de jaarlijkse baten. De netto schuldquote is in 2021 verbeterd ten opzichte van 2020. Wij stellen vast dat wordt voldaan aan de gehanteerde norm van < 90% van de VNG en de provincie Groningen en daarmee als een laag risico wordt onderkend.</p> <p>De ontwikkeling van de solvabiliteit vormt een groot aandachtspunt voor de komende jaren. Dit wordt volgens de normering van de Provincie Groningen als meest risicovol onderkend.</p> <p>De meerjarenbegroting 2022-2025 laat in alle jaarschijven voordelige begrotingssaldi zien, waarmee het eigen vermogen en de solvabiliteit in de komende jaren kan worden versterkt. Hierbij is het wel van belang om op te merken dat er verschillende forse taakstellingen in de begroting zijn opgenomen, bijvoorbeeld ten aanzien van personele lasten, efficiency, inkoop en de jeugdzorg. Tevens worden de saldi zoals die in de begroting 2022 zijn gepresenteerd negatief beïnvloedt door de effecten van de eerste bestuursrapportage 2022. Ook zal de herverdeling van het gemeentefonds negatieve effecten hebben voor de gemeente Het Hogeland. Het realiseren van de ombuigingen, in het bijzonder de daarin opgenomen taakstellingen, is daarom van groot belang om de begrote financiële doelstellingen te kunnen realiseren. Wij adviseren u om de ontwikkeling van de verwachte begrotingssaldi nauwgezet te blijven volgen.</p>												
3.3 Weerstands-vermogen	<p>Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2021 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:</p> <table><tr><th>Onderdeel</th><th>2020</th><th>2021</th></tr><tr><td>Weerstandscapaciteit</td><td>€ 10.100.000</td><td>€ 11.500.000</td></tr><tr><td>Risico's</td><td>€ 9.600.000</td><td>€ 6.900.000</td></tr><tr><td>Weerstandratio</td><td>1,05</td><td>1,7</td></tr></table> <p>Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2021 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Ten opzichte van 2020 is de weerstandratio verbeterd, wat het gevolg is van de toegenomen weerstandscapaciteit en de verlaging van het risicoprofiel. De verlaging van het risicoprofiel ten opzichte van voorgaand jaar wordt onder andere verklaard door een lagere benodigd risicobedrag voor tegenvallers bij onderhoud van kapitaalgoederen, dit als gevolg de toevoegingen die in 2021 aan de bestemmingsreserves ten behoeve van dit onderhoud zijn gedaan. Op basis van de weerstandratio kan de weerstandcapaciteit van de gemeente Het Hogeland als 'ruim voldoende' worden aangemerkt.</p>	Onderdeel	2020	2021	Weerstandscapaciteit	€ 10.100.000	€ 11.500.000	Risico's	€ 9.600.000	€ 6.900.000	Weerstandratio	1,05	1,7
Onderdeel	2020	2021											
Weerstandscapaciteit	€ 10.100.000	€ 11.500.000											
Risico's	€ 9.600.000	€ 6.900.000											
Weerstandratio	1,05	1,7											

3.4 Conclusie financiële positie

De gemeente Het Hogeland beschikt over een ruim voldoende financiële positie en is derhalve in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend in de risicoparagraaf op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen. Het meerjarenbeeld in de begroting 2022-2025 laat daarbij in eerste instantie een positief perspectief zien, waarbij het wel van belang is om op te merken dat er verschillende forse taakstellingen in de begroting zijn opgenomen, bijvoorbeeld ten aanzien van personele lasten, efficiency, inkoop en de jeugdzorg. Tevens worden de saldi zoals die in de begroting 2022 zijn gepresenteerd negatief beïnvloedt door de effecten van de eerste bestuursrapportage 2022. Wij adviseren u om de ontwikkeling van de verwachte begrotingssaldi nauwgezet te blijven volgen.

4. Grondexploitatie

4. Grondexploitaties

4.1 Samenvatting	<p>Wij hebben de grondexploitaties 2021 beoordeeld en onze bevindingen zijn in deze paragraaf opgenomen. Samenvattend concluderen wij:</p> <ol style="list-style-type: none">1) De gemeente Het Hogeland heeft voor alle BIE (bouwgronden in exploitatie) een individueel en geactualiseerd exploitatieplan ten behoeve van de jaarrekening 2021 opgesteld;2) In 2021 is de totale waarde van de grondexploitatie afgenomen van € -58.000 naar € -2.069.000.3) Het risicoprofiel is vergelijkbaar met voorgaand boekjaar;4) In het boekjaar 2021 is voor drie projecten (tussentijdse) winst genomen conform de door de commissie BBV voorgeschreven systematiek (POC). Dit betreft in totaal € 178.000.5) Door een aantrekkelijk verkooptempo is in 2021 voor € 125.000 aan eerder gevormde verliesvoorzieningen vrijgevallen en gestort in de bestemmingsreserve Grondexploitatie.6) In 2021 zijn complex bedrijventerrein fase 2 en een deelcomplex van Centrumplan Uithuizen afgesloten. De nadelige resultaten van deze complexen konden worden gedekt uit de reeds aanwezige verliesvoorzieningen.																																																	
4.2 Algemeen beeld	<p>De gemeente Het Hogeland heeft de exploitatieberekening van de grondexploitaties ten behoeve van de jaarrekening 2021 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost voorraden per eind 2021 in de balans van de gemeente Het Hogeland bedraagt € -2.069.000. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:</p> <table><tr><th>(x € 1.000)</th><th>Boekwaarde 31-12-2020 (netto)</th><th>Investering</th><th>Baten</th><th>Resultaat</th><th>Mutatie voorziening</th><th>Boekwaarde 31-12-2021 (netto)</th></tr><tr><td colspan="7">Woningbouw</td></tr><tr><td>Scherphorn Noord</td><td>-37</td><td>6</td><td>149</td><td>90</td><td></td><td>-89</td></tr><tr><td>Munster, fase 1</td><td>-467</td><td>20</td><td>336</td><td></td><td>5</td><td>-787</td></tr><tr><td>Ter Laan 4 Bedum</td><td>-50</td><td>457</td><td>819</td><td>76</td><td></td><td>-336</td></tr><tr><td>Trekweg - Ulrum</td><td>-291</td><td>8</td><td>63</td><td></td><td>-13</td><td>-332</td></tr><tr><td>Almersma Uithuizen</td><td>1.020</td><td>51</td><td>861</td><td></td><td>-78</td><td>288</td></tr></table>	(x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2020 (netto)	Investering	Baten	Resultaat	Mutatie voorziening	Boekwaarde 31-12-2021 (netto)	Woningbouw							Scherphorn Noord	-37	6	149	90		-89	Munster, fase 1	-467	20	336		5	-787	Ter Laan 4 Bedum	-50	457	819	76		-336	Trekweg - Ulrum	-291	8	63		-13	-332	Almersma Uithuizen	1.020	51	861		-78	288
(x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2020 (netto)	Investering	Baten	Resultaat	Mutatie voorziening	Boekwaarde 31-12-2021 (netto)																																												
Woningbouw																																																		
Scherphorn Noord	-37	6	149	90		-89																																												
Munster, fase 1	-467	20	336		5	-787																																												
Ter Laan 4 Bedum	-50	457	819	76		-336																																												
Trekweg - Ulrum	-291	8	63		-13	-332																																												
Almersma Uithuizen	1.020	51	861		-78	288																																												

LTS locatie Uithuizen	116	7	3		-15	136
't Stee Adorp		91				91
Totaal woningbouw	291	640	2.231	166	-101	-1.029
Bedrijventerreinen						
Bedrijventerrein Ulrum Oost	371	15	342	12		56
Bedrijventerrein fase 2 Bedum	-24	4		-309	-328	0
Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg	139	3	29		1	114
Herontwikkeling Vogelzanglocatie	-129	53				-76
Nijverheidsweg Uithuizen	162	33	-2			197
Totaal bedrijventerreinen	519	108	369	-297	-327	291
Bijzondere bebouwing						
Centrumplan Uithuizen (De Blink, Molenerf en Schoolstraat)	-869	260	749	-1520	-1.547	-1.331
Totaal bijzondere bebouwing	-869	260	749	-1520	-1.547	-1.331
Totaal	-58	1.008	3.349	-1.651	-1.975	-2.069

Ten opzichte van 2020 is de boekwaarde van de post voorraden met € 2 miljoen afgenomen. De mutatie van de voorraad kan met name worden verklaard door investeringen (€ 1 miljoen) en grondverkoop (€ 3,3 miljoen). Het aantrekken van de markt is daarmee zowel ten aanzien van de woningbouw als de bedrijventerreinen merkbaar in de gemeente Het Hogeland. Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.

4.3 Gehanteerde parameters	<p>De gehanteerde kosten- en opbrengsteninflatie zijn door u afgeleid van gepubliceerde cijfers door Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat deze inflatiecijfers ook voor de exploitaties van de gemeente Het Hogeland van toepassing zijn is onderbouwd met calculatieverschillen uit het verleden, gemaakte afspraken met ontwikkelaars dan wel met behulp van recentelijke transacties. Tijdens de controle over het boekjaar 2021 heeft dit niet tot bijzonderheden of aanpassingen geleid.</p> <p>De rekenrente is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande lening portefeuille op basis van de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen en wordt daarmee op een consistente wijze berekend. De gehanteerde rente bedraagt 1,44% (2020: 1,51%) en is gebaseerd op de definitieve jaarrekening van het voorgaande jaar. De disconteringsvoet is bij de doorrekening door u gekoppeld aan het maximaal meerjarig streefpercentage van de ECB (Europese Centrale Bank) voor de inflatie binnen de eurozone, te weten 2%. Hiermee voldoet de gemeente Het Hogeland aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie.</p> <p>Wij zijn van mening dat de projectbegrotingen zijn gebaseerd op valide uitgangspunten en dat de stijging van de opbrengsten relatief voorzichtig is ingeschat.</p>
4.4 Planning en programmering	<p>Ten aanzien van planning zien wij dat een aantal exploitaties een relatief lange doorlooptijd c.q. verwachte einddatum kennen. Exploitaties met een langere looptijd kennen onzekerheden en bevatten schattingselementen waardoor toekomstige opbrengsten en kosten lastiger aannemelijk zijn te maken. Om hierover voldoende controlezekerheid te krijgen hebben wij met behulp van “backtesting” inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschatting door het College (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus de realisatie).</p> <p>In het kader van “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten merken wij het volgende op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Doorlooptijd:</u> De doorlooptijd van de exploitaties zijn relatief lang, echter de door de Commissie BBV aangeduide 10-jaarstermijn wordt niet overschreden. • <u>Woningbouw:</u> In 2021 zijn op diverse (woningbouw) grondexploitaties verkopen gerealiseerd. Er is in 2021 voor circa € 2,2 miljoen aan verkopen gerealiseerd, hetgeen heeft geleid tot een substantiële daling van de boekwaarde ten opzichte van 2020. • <u>Bedrijventerreinen:</u> De bedrijventerreinen vertegenwoordigen een totale boekwaarde van € 291.000. Als gevolg van verkopen op het complex in Ulrum is de boekwaarde in 2021 afgenomen. <p>Uit de “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat u adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen.</p>

5. Voorzieningen

5. Voorzieningen

5.1 Voorzieningen - algemeen	<p>Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Het Hogeland toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV.</p> <p><u>In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. 2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. 3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. 4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. <p>Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij in de volgende paragrafen toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten, de grootte van de voorziening of vanwege de bijzondere situatie.</p> <p><u>Conclusie:</u></p> <p>Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken ten aanzien van de voorzieningen in de jaarrekening waardoor de voorzieningen door ons toereikend worden geacht.</p>
5.2 Voorziening riolering en afvalstoffenheffing	<p>De gemeente Het Hogeland classificeert de voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorzieningen betreft het resultaat op het product riolering en het product afvalstoffenheffing. Het resultaat op deze producten bestaat enerzijds uit de ontvangen riool- en afvalstoffenheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingwijze is conform het BBV. Wij adviseren u wel om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.</p> <p>In 2021 is het tarief voor de riolering kostendekkend gebleken, waardoor het overschot op het product riolering aan de voorziening is toegevoegd. Het tarief voor de afvalstoffenheffing is niet kostendekkend gebleken.</p>

5.3 Voorziening pensioen wethouders (APPA)

Deze voorziening heeft ultimo 2021 een stand van € 7,2 miljoen. Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door Visma|Idella, gebaseerd op de parameters zoals die door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de circulaire APPA d.d. 14 november 2021 zijn voorgeschreven. Dit betekent onder andere dat de voorgeschreven rekenrente van 0,528% (2020: 0,082%) is gehanteerd bij het bepalen van de voorziening. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften.

6. Sociaal domein

6. Sociaal domein

6.1 Sociaal domein - Algemeen	<p>Het college van de gemeente Het Hogeland is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Voor het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB), tal van zorgaanbieders en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (hierna: RIGG) voor de Jeugdwet. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. Dit uit zich in de bevindingen in de volgende paragrafen.</p>
6.2 Sociaal domein – Persoonsgebonden budgetten	<p>Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De SVB heeft de maximale fout/onzekerheid aangegeven voor de gemeente Het Hogeland. De maximale fout/onzekerheid bedraagt € 231.400 (€ 208.900 Wmo en € 22.500 Jeugd). Deze onzekerheid is ontstaan door leemten in de bedrijfsvoering van de SVB. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente, middels schriftelijke bevestigingen, voldoende werkzaamheden heeft verricht om de prestatielevering zelfstandig vast te stellen en deze onzekerheid tot nihil terug te brengen. Wij nemen dan ook geen onzekerheid mee in onze foutevaluatie ten aanzien van PGB budgetten.</p>
6.3 Sociaal domein – Zorg in natura	<p>De gemeente steunt voor de uitvoering van de Jeugdwet in belangrijke mate op de verantwoording vanuit de RIGG. Wij hebben in een collegiaal overleg met de accountant van de RIGG de uitkomsten en uitvoering van hun controle besproken, alsmede de bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen. Wij hebben inzage gehad in hun controledossier en hebben vastgesteld dat wij kunnen steunen op de goedkeurende verklaring die is verstrekt. De gerapporteerde onzekerheid van € 429.399 met betrekking tot de prestatielevering hebben wij meegewogen in ons oordeel bij de jaarrekening van Het Hogeland. Het op basis van de verantwoording van de RIGG nog te betalen bedrag over 2021 is in de jaarrekening verwerkt.</p> <p>Voor de zorgaanbieders in de Wmo is geen sprake van onzekerheden.</p>

7. Interne beheersing en automatisering

7. Interne beheersing en automatisering

7.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2021	<p>Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in oktober 2021 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in de managementletter van 18 november 2021.</p> <p>Op basis van de uitgevoerde interimcontrole kunnen wij concluderen dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) generiek genomen <u>voldoet aan de daaraan te stellen eisen</u>.</p>																																																								
7.2 Opvolging bevindingen managementletter	<p>Het Hogeland heeft het opvolgen van de bevindingen hoog op de agenda staan en werkt. De organisatie werkt hard aan de verdere verbetering en optimalisatie van de bedrijfsvoeringsprocessen. Onderstaande tabel is ontleend aan de managementletter 2021 en geeft een goed beeld van de ontwikkeling in de interne beheersing in het afgelopen boekjaar.</p> <table><tr><th>Bedrijfsvoeringsprocessen</th><th>Onvoldoende</th><th>Voldoende</th><th>Goed</th></tr><tr><td>Planning & control cyclus</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Financiële verslaggeving</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Inkopen inclusief betalingsverkeer</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Aanbestedingen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Personeel</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Sociaal domein (Jeugd, WMO & Uitkeringen)</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Subsidieverstrekking</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Belastingen en lokale heffingen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Omgevingsvergunningen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Huren en Pachten</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Treasury</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>IT – General controls</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>IT – Application Controls</td><td></td><td></td><td></td></tr></table> <div> 2021 2020 2019</div>	Bedrijfsvoeringsprocessen	Onvoldoende	Voldoende	Goed	Planning & control cyclus				Financiële verslaggeving				Inkopen inclusief betalingsverkeer				Aanbestedingen				Personeel				Sociaal domein (Jeugd, WMO & Uitkeringen)				Subsidieverstrekking				Belastingen en lokale heffingen				Omgevingsvergunningen				Huren en Pachten				Treasury				IT – General controls				IT – Application Controls			
Bedrijfsvoeringsprocessen	Onvoldoende	Voldoende	Goed																																																						
Planning & control cyclus																																																									
Financiële verslaggeving																																																									
Inkopen inclusief betalingsverkeer																																																									
Aanbestedingen																																																									
Personeel																																																									
Sociaal domein (Jeugd, WMO & Uitkeringen)																																																									
Subsidieverstrekking																																																									
Belastingen en lokale heffingen																																																									
Omgevingsvergunningen																																																									
Huren en Pachten																																																									
Treasury																																																									
IT – General controls																																																									
IT – Application Controls																																																									

7.3 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

8. Rechtmatigheid

8. Rechtmatigheid

8.1 Begrotings-rechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:

1. Kostenoverschrijdingen zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten
2. Kostenoverschrijdingen passen binnen het beleid of
3. Kostenoverschrijdingen bij open einde regelingen.

Daarnaast moet de accountant deze **lasten**overschrijdingen – waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma die de rapportagetolerantie overschrijden.

Op vier programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

	Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in oordeel	Onrechtmatig telt wel mee in oordeel
	1 – Veiligheid	€ 47.000	✓	
	3 – Economie en Werkgelegenheid	€ 240.000	✓	
	6 – Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid	€ 2.776.000	✓	
	Algemene dekkingsmiddelen	€ 477.000	✓	
	<p>De overschrijdingen zijn herkenbaar op pagina 241 in de jaarrekening opgenomen en toereikend toegelicht in de verschillende programma's.</p> <p><u>Conclusie:</u> De begrotingsoverschrijdingen zijn getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. De begrotingsoverschrijdingen ten aanzien van programma 1, 3, 6 worden gecompenseerd met direct gerelateerde extra inkomsten, de overschrijdingen op de algemene dekkingsmiddelen zijn passend binnen bestaand beleid. Deze overschrijdingen tellen niet mee bij de bepaling van de strekking van ons rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2021.</p>			
8.2 Naleving Europese Aanbestedingsrichtlijnen	<p>In de jaarrekeningcontrole hebben we conform het normenkader ook werkzaamheden uitgevoerd inzake de naleving van de Europese Aanbestedingsvoorschriften. Voor het boekjaar 2021 is op basis van een door de organisatie uitgevoerde analyse geconstateerd dat een bedrag aan inkopen van in totaal € 1.486.682 ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Wij onderschrijven de conclusies van de door de organisatie uitgevoerde analyse. De aard van de niet conform de richtlijnen aanbesteede contracten ligt in lijn met voorgaande jaren. Wij merken hierbij op dat het college in 2022 inmiddels een EU-aanbestedingstraject heeft afgerond én enkele EU-aanbestedingstrajecten is gestart om een aanzienlijk deel van de onrechtmatige contracten te herstellen. Voor het boekjaar 2022 is de verwachting dat de onrechtmatigheid tenminste € 500.000 lager zal uitvallen.</p> <p>De totale omvang van de onrechtmatige aanbestedingen van € 1.486.682 is meegenomen in ons accountantsoordeel voor de rechtmatigheid ten behoeve van het boekjaar 2021.</p>			
8.3 Rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2023	<p>De benodigde formele wetwijzigingen voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording zijn op 31 mei jl. door de Tweede Kamer aangenomen en gaan nu voor besluitvorming naar de Eerste Kamer. Tevens zal het BBV hierop in de komende periode aangepast worden. Inmiddels is ook bekend geworden dat de rechtmatigheidsverantwoording zal worden ingevoerd met ingang van het boekjaar 2023. Dat betekent dat het college, voor het eerst in de jaarrekening 2023, een rechtmatigheidsverantwoording moet opnemen. De accountant zal dan zijn/haar oordeel geven over de getrouwheid van de</p>			

jaarrekening waar de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van uitmaakt. De accountant verstrekt met ingang van het boekjaar 2023 een afzonderlijk rechtmatigheidsoordeel meer.

Inmiddels is een standaardtekst voor deze rechtmatigheidsverantwoording ontwikkeld. Hierin geeft het college aan dat er zich geen rechtmatigheidsfouten (alleen de 3 criteria: begroting, voorwaarden en M&O) in de financiële handelingen gedurende het kalenderjaar hebben voorgedaan boven een gestelde verantwoordingsgrens. De keuze van de hoogte van deze grens – de verantwoordingsgrens – wordt aan het college overgelaten en is maximaal 3% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan reserves. Overigens merken wij hierbij op dat de huidige drempels ten aanzien van foutevaluatie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) uitgaan van maximaal 1% afwijking (ook ten aanzien van getrouwheid). Gemeente Het Hogeland heeft reeds bepaald dat de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording op 1% wordt gesteld, zodat er geen discrepanties tussen het gemeentelijke normenkader en de accountantsregelgeving zullen ontstaan.

Dit geldt voor fouten én onzekerheden. Als deze zich gezamenlijk boven de grens bevinden dan is het vereist aan te geven welke afwijkingen het betreft. Van het college wordt tevens verwacht dat in de paragraaf bedrijfsvoering een toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording wordt gegeven en welke acties zij neemt om dergelijke afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Om deze verplichting te kunnen invoeren moet onder andere de Gemeentewet, het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en het BBV nog worden aangepast.

De wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van rechtmatigheid betekent dat het college zelfstandig een controlesystematiek moet inrichten, deze moet laten uitvoeren en over de uitkomsten moet rapporteren middels een rechtmatigheidsverantwoording. Binnen de gemeente Het Hogeland is deze ontwikkeling vanuit de bestaande interne controle functie, waar wij ook in de controle 2021 in grote mate gebruik van hebben kunnen maken, voortvarend opgepakt en worden de ontwikkelingen op de voet gevolgd. Er is in het voorjaar van 2021 een notitie rechtmatigheidsverantwoording door de organisatie opgesteld waarin de kaders en de aanpak voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording bij de gemeente Het Hogeland zijn vastgelegd. Daarnaast is het interne controleplan, in afstemming met Astrium, verder doorontwikkeld en is de organisatie al gestart met het uitvoeren van interne controles over het eerste kwartaal van 2022. Met het uitstellen van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording zal het boekjaar 2022 ook als oefenjaar worden gebruikt.

The background of the slide is a photograph of a Dutch rural landscape. In the center, a traditional wooden windmill stands behind a row of houses with red-tiled roofs. The foreground is a lush green field with tall grass and reeds. Two sheep are grazing in the field on the right. The sky is filled with large, grey, dramatic clouds.

9. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021

9. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021

9.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	In de jaarrekening 2021 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt. De organisatie heeft de jaarrekening opgesteld conform de bepalingen in het BBV en overige relevante wet- en regelgeving als de Wet Normering Topinkomens (WNT).
9.2 Bevestiging van de directie	Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.
9.3 Beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het management noch de directie geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en de directie van uw organisatie de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
9.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)	<p>De Wet Normering Topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 209.000 niet te boven gaan. Daarnaast dient u het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.</p> <p>Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2021 voor de topfunctionarissen (gemeentesecretaris, griffier en adjunct griffier) en overige medewerkers geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken.</p> <p><u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u></p> <p>In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.</p>

9.5 Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)	<p>Middels de SiSa-bijlage die is opgenomen in de jaarrekening legt de gemeente Het Hogeland verantwoording af over diverse bijdragen van het Rijk. Ten opzichte van voorgaand jaar is het aantal SiSa-regelingen in de jaarrekening significant toegenomen. De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een documenten aan het CBS te leveren.</p> <p>Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2021. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is verantwoord. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.</p> <p>In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2020 (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles.</p> <p>Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij verwijzen hiervoor naar bijlage B bij dit rapport.</p>
9.6 Tozo – M&O-beleid	<p>Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Uw gemeente voert de Tozo zelfstandig uit.</p> <p>De gemeente beschikt over een formeel vastgesteld M&O beleid en heeft daarnaast al in 2020 een afzonderlijk heronderzoeksplan Tozo vastgesteld. Daarin wordt invulling gegeven aan de controles op de Tozo aanvragen / toekenningen om vast te stellen dat de aanvragers met recht aanspraak maken op de uitkering cq. lening. Op basis van de uitkomsten van de heronderzoeken over 2020 is het Tozo-proces in 2021 aangescherpt en zijn de controles meer aan de voorkant van het proces ingericht. Tevens worden er maandelijkse inkomstenformulieren opgevraagd. Hiermee wordt invulling gegeven aan het M&O-beleid.</p>
9.7 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole	<p>In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente Het Hogeland. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het college hebben wij de bevestiging</p>

	<p>ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het ‘omzeilen’ van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p><u>Conclusie:</u> Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
9.8 COVID-19 algemeen	<p>In maart 2020 is het Covid-19 virus uitgebroken en na een jaar is nog geen sprake van volledig herstel. Maatschappelijk en economisch heeft dit grote gevolgen en veel organisaties worden financieel geraakt. Ook voor de gemeente Het Hogeland brengt dit onzekerheden met zich mee. Enerzijds worden de contouren van de economische en maatschappelijke impact van het virus steeds duidelijker, anderzijds is nog steeds sprake van (economische) beperkingen en heeft dit mogelijk ook impact op de door de gemeente te realiseren doelstellingen.</p> <p>In 2021 heeft de gemeente een analyse uitgevoerd van de impact van Covid-19. De uitkomst laat zien dat de benodigde weerstandscapaciteit voor de geïnventariseerde risico's gedekt kunnen worden met het weerstandsvermogen van de gemeente (zie ook hoofdstuk 3.3). Vooralsnog ondervindt de gemeente, in financieel opzicht, geen grote hinder van de Corona-pandemie.</p> <p>Het college schat op basis van de uitgevoerde analyses dat het doorvoeren van een duurzame waardevermindering op de activa van de gemeente niet van toepassing is. De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op een positieve continuïteitsveronderstelling. Hoewel de toekomstige financiële impact van de uitbraak van Covid-19 ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening niet duidelijk is, is het college van mening dat op basis van de thans beschikbare informatie, de inmiddels genomen maatregelen en de huidige liquiditeitspositie, dat de bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet materieel wordt beïnvloed.</p>
9.9 COVID-19 verwerking in de jaarrekening	<p>De commissie BADO heeft op 26 februari 2021 de ‘Notitie effecten en risico’s voor decentrale overheden vertaald naar de jaarrekening 2020’ uitgebracht. In deze notitie zijn richtlijnen, voorstellen en aandachtspunten opgenomen ten aanzien van de verantwoording van de impact van Covid-19 in de jaarrekening. In de notitie is in hoofdstuk 4.3 opgenomen dat de organisatie de mogelijkheid wordt geboden om een onverplichte paragraaf in de jaarrekening op te nemen.</p> <p>De gemeente Het Hogeland heeft ervoor gekozen om een paragraaf Corona toe te voegen aan het jaarverslag. In deze paragraaf is samengevat welke impact de pandemie heeft gehad op uw gemeente. Daarnaast is in het jaarverslag 2021 op diverse onderdelen een toelichting opgenomen op de impact van de pandemie en is tevens in de waarderingsgrondslagen van de jaarrekening nader geduid wat de impact van de pandemie is op de grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening. Wij concluderen dat de huidige wijze van toelichten voldoet aan de vereisten zoals voorgeschreven door de commissie BBV en de BADO notitie.</p>

9.10 BTW/BCF- vorderingen

In de jaarrekening is in totaal voor bijna € 1,7 miljoen aan vorderingen opgenomen inzake de BTW en BCF over 2014 tot en met 2018 van de voormalige gemeenten. De laatste suppletieaangiften worden op korte termijn ingediend door de gemeente. Wij adviseren u om de afwikkeling van de suppletieaangiften over 2017 en 2018 te bewaken.

A photograph of a rural landscape at sunset or sunrise. In the foreground, there is a dark, textured surface, possibly a gate or a wall, with a metal frame. Beyond it is a grassy field with a wooden fence. In the background, there are rolling hills, a few trees, and a bright sun low on the horizon, creating a warm glow. The sky is filled with soft clouds.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen en / of onzekerheden

Toleranties t.b.v. foutenevaluatie (getrouwheid en rechtmatigheid)	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	€ 1.891.000	€ 5.673.000
Rapporteringstolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan de Raad)	€ 94.550	€ 94.550

Foutenevaluatie	Fouten		Onzekerheden	
Aard van de fouten	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen	n.v.t.	€ 1.486.682	n.v.t.	n.v.t.
Onzekerheden prestatielevering Jeugdwet (conform verantwoording RIGG)	n.v.t.	n.v.t.	€ 429.399	€ 429.399
Totaal	€ 0	€ 1.486.682	€ 429.399	€ 429.399

Bevestiging college

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat geen sprake is van niet-gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie

Wij hebben op 23 juni 2022 een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening voor zowel de getrouwheid als rechtmatigheid.

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2021

Aangezien wij ten aanzien van de SiSa-regelingen geen fouten en/of onzekerheden boven de rapportagetolerantie zoals die is voorgeschreven in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2021 hebben geconstateerd is, zijn er geen bevindingen in onderstaande tabel opgenomen.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
JenV A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen (SiSa tussen medeoverheden)			
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
BZK C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik			
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
BZK C34B	Bijdrage Scholenprogramma			
BZK C35	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet			
BZK C38	Nationaal Programma Groningen			

BZK C45	Specifieke uitkering Groningse proeftuinen aardgasvrije wijken			
BZK C46	SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen			
BZK C47	Volkshuisvesting			
BZK C50	SPUK eerste tranche Gebiedsontwikkeling			
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
BZK C201	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen			
BZK C202	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel B Verbetering van de sociale cohesie			
BZK C203	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet			
BZK C205	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel E Sociaal-emotionele ondersteuning			
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2020-2022 (OAB)			
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			

OCW D15	Middelen schoolgebouwen aardbevingsgebied Groningen			
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
IenW E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)			
IenW E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
EZK F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie			
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2021			
SZW G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T gemeentedeel 2021			
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2021			
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2021			
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB) gemeentedeel 2021			
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T gemeentedeel 2021			

SZW G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T T_gemeentedeel 2021			
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 2			
SZW G4	Tozo 3			
SZW G4	Tozo 4			
SZW G4	Tozo 5			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T			
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T			

SZW G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)			
VWS H4	Specifieke uitkering Sport			
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
VWS H12	Regeling Specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
VWS H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			
GRO2C	Verkeer en vervoer Groningen			
GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)			
GRO7C	Nationaal Programma Groningen			
GRO8C	Leefbaarheid Groningen			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Het Hogeland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid

van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.